

РОЛЬ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ У РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ

Будь-яка діяльність людини, у тому числі і професійна, реалізується через особистість людини. Трансформаційні реформи Болонського процесу диктують нові вимоги до підготовки конкурентоспроможного фахівця, здатного навчатись та розвиватись усе життя та успішно працювати у спільному європейському просторі. Одними з них є можливість вільного розвитку усіх індивідуальних здібностей студента в умовах ВНЗ та оволодіння кожним майбутнім фахівцем сучасними комп'ютерними технологіями. Між ними існує, з точки зору фахівців-психологів, тісний взаємозв'язок.

1) Сучасні комп'ютерні психодіагностичні тести, за умови їх екологічного впровадження у навчально-виховний процес, здатні відкривати та активізувати особистісно-професійний потенціал студентів. Це, у свою чергу, сприяє саморозвитку та самовдосконаленню майбутнього фахівця, створює оптимальні внутрішні умови для його професійного самовизначення та самореалізації.

Реальна оцінка своїх індивідуальних можливостей за допомогою комп'ютерних тестів допомагає людині адаптуватись в інформатизованому соціумі та нароцувати свої ресурси безперервно впродовж усього життя.

2) Комп'ютерні ігри, які там полюбляє молодь, також містять у собі значний діагностичний потенціал. "Скажи, у що ти граєш, і я скажу, хто ти," — може заявити психолог.

За дослідженнями фахівців вільний вибір гри зумовлений індивідуальнопсихологічними особливостями людини.

Ігри, які ґрунтуються на виборі варіантів і комбінаториці, вимагають розвинутого логіко-математичного мислення. Вони приваблюють студентів із сильним інтелектом та тих, хто прагне вдосконалювати свої інтелектуальні здібності.

Комп'ютерна імітація спортивних ігор (теніс, футбол та інші) фіксує наявність інших якостей: високої швидкості реакції, вправності, спритності та здібностей до екстраполяції траєкторій прямуючих об'єктів.

В іграх-конвеєрах, із постійною зміною ігрової ситуації, міститься інформація про те, як довго гравець може підтримувати оптимальний рівень мобілізаційної готовності. Успіх у цій грі свідчить про психічну стійкість, витривалість студента, його вміння швидко переключати та розподіляти увагу.

Популярні ігри-змагання типу "карате", в яких є зіткнення з ворогом, приваблюють людей з явним прагненням до компенсації: власної фізичної слабкості або психологічної беззахисності від надмірно пригнічуючих дослжих.

Ігри типу "переслідування-уникнення" забезпечують високу емоційну напругу та вибираються людьми з особливою потребою у сильних враженнях.

Під час вибору гри студент переслідує різні цілі: відпочинок, задоволення від гри, залучення до престижного заняття, включення у привабливу групу однолітків, тренінг самовипробування тощо. Наявність певних нормативів та показників успіху дозволяє молодій людині порівняти власні результати із нормативними показниками. Це — реальна можливість об'єктивно оцінити свої здібності для подальшого самовдосконалення. Мотиви досягнень при цьому діють з особливою силою. Установка "бути першим" може призвести до знесилення, навіть до фанатизму. Перша ознака комп'ютерного фанатизму — це байдужість до всього, що немає безпосереднього відношення до сидіння перед монітором, несприйнятність гуманітарних цінностей. Широке впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес ВНЗ створення умов для оволодіння ними кожними студентом дозволить уникнути вказаних негативних наслідків, бо буде вводити комп'ютерних фанатів в ручище більш широкої учбової та наукової проблематики, сприяти розвитку їхньої гуманітарної культури.

3) Оволодіння комп'ютерними технологіями в процесі вивчення різноманітних дисциплін активізує пізнавальні процеси особистості, (увагу, пам'ять мислення тощо), зокрема формує певні професійні вміння:

- всесторонньо аналізувати вихідні дані;
- будувати правильні алгоритми дій пошуку результатів;
- виділяти та співвідносити проміжні етапи та цілі;
- виправляти та корегувати алгоритми по ходу роботи на основі зворотного зв'язку про результат проміжної виконуючої дії;
- прогнозувати в певних параметрах кінцевий результат.

4) Комп'ютерний психосемантичний аналіз здатний значно підвищувати рівень фізичного та психічного здоров'я студента. Він полягає у визначенні індивідуальних особливостей організму і психіки особистості здорової та хворої людини. За його допомогою можна дослідити ядро особистості, визначити фактори, які вплинули на його формування, вивчити стиль реагування особистості на стреси та патогенні фактори. Головні мотиви поведінки, внутрішні та зовнішні психологічні конфлікти, значущі емоційні переживання існують в семантичній пам'яті на рівні підсвідомості. Методи психосемантичного аналізу дозволяють їх діагностувати, щоб вчасно провестися подальшу психокорекцію. Комп'ютерний психосемантичний аналіз дозволяє виявити у студента:

- початкові ознаки дезадаптації особистості молодшої людини до умов навчання у ВНЗ;
- основні компоненти таких порушень;
- рівень адаптації до різних методик, які використовуються у процесі навчання;
- приховані тенденції до девіантної (відхиляючої) та делінквентної (поновляючої) поведінки;
- схильність до наркоманії, токсикоманії, алкоголізму, суїциду тощо;
- кримінальні нахили та кримінальне оточення;
- рейтинг популярності дисциплін, методик, викладачів на двох рівнях: на рівні опитування та на

рівні неусвідомлюваного ставлення;

- індивідуальне профвизначення;
- офіційних та неофіційних лідерів студентської групи;
- референтне оточення студента.

5) Комп'ютерна психокорекція дозволяє стосовно кожного студента та викладача:

- коригувати психічні порушення в розвитку особистості;
- оптимізувати психічний стан та поведінку;
- активізувати самореалізацію в умовах навчально-виховного процесу;
- визначити адекватні умови адаптації;
- розробити конкретні рекомендації по їх створенню;
- розвивати індивідуальні адаптивні можливості;
- підвищувати стресостійкість до негативних ефектів навчального процесу;
- за допомогою акустичної комп'ютерної психокорекції виправляти девіантну поведінку;
- надавати допомогу для усунення наслідків нервово-психічних перевантажень та депресії.

Для розвитку особистості майбутнього фахівця важливо забезпечити оптимальні умови співпраці людини та комп'ютера в умовах ВНЗ.

Психологів турбують проблеми, які можуть виникнути при неконтрольованій взаємодії зростаючої особистості із техногенними інформаційними процесами. Внутрішній світ людини, яка проводить час біля монітору комп'ютера, майже захищений від зовнішнього впливу. На її психіку може бути здійснено шкідливий вплив, який вона не усвідомить, не відчуже, а отже не зможе контролювати. Відомі приклади подання інформації у підсвідомість людини з комерційними цілями (під час реклами) або із метою викривлення національної самосвідомості. Мозок і психіка при такому втручанні змінюють стан і поведінку людини без відома її волі та

бажання. Граничне використання інтелектуальних та психологічних можливостей людини може викликати сильний стрес і навіть деформацію особистості. Профілактику та нейтралізацію негативних наслідків масштабного впровадження комп'ютерних технологій у навчально-виховний процес повинна забезпечити психологічна служба ВНЗ. Її основними функціями є:

- психологічне забезпечення навчально-виховного процесу;
- психологічна просвіта викладачів і студентів;
- психологічна допомога викладачам і студентам.

Вона покликана сприяти виконанню таких основних завдань: захист психічного здоров'я та підтримка індивідуального розвитку студентів, створення оптимальних соціопсихологічних умов для вільного саморозвитку особистості студента та викладача; гармонізація взаємин усіх учасників навчального-виховного процесу, у тому числі, в системі "людина-машина". За даними Українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи на Україні сьогодні не має ВНЗ, у якому створено цілісну професійно-структуровану та забезпечену психологічну службу для студентів та викладачів.

Література

1. Панок В., Чепелева Н., Титаренко Т. Основи практичної психології. — К., Либідь, 2003.
2. Смирнов И., Безносюк Е., Журавлев А. Психотехнологии. Компьютерный психосемантический анализ и психокоррекция на неосознаваемом уровне. — М., Прогресс, 1995.
3. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе. — М., АСАДЕМА, 2002.
4. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования. От деятельности к личности. — М., АСАДЕМА, 2003.